

Prof. Dr. Esin ERGİN

YIRMİBİRİNCİ YÜZYIL İÇİN PLANLAMA / İnsan ve Planlama. 14 Şubat 2014

Üçüncü Kurultay'ın birinci günü, İnsan ve Planlama başlığı altındaki “İstihdam ve Kadın Emeği” konulu oturumdaki “Kadınların Yüzyılında Türk Kadınının İş Yaşamındaki Yeri ve Geleceği” sunumunda, son olarak, kadınların yüksek öğrenime katılımları arttıkça ekonomik yaşama katılımlarının arttığı; yeni meslekler ve faaliyet alanlarında kadın çalışan oranlarının daha yüksek olduğu; yabancı sermayeli şirketlerin kadın tepe yöneticilere ve kadın çalışanlara daha çok fırsat tanıdığı; her düzeyde eğitilmiş kadın istihdamının geri dönülemeyecek bir “kritik kitle”ye ulaşmış olmasının önemli olduğuna dikkat çekildi. Kadınların ekonomik yaşama daha çok katılması ve yönetimde yer almasını sağlayacak önlemler siyaset, kamu yönetimi ve özel firma yönetim kurullarında “kadın kotası uygulamaları”, kreş gibi sosyal devlet önlemlerinin artırılması, kadınlara liderlik eğitimi verilmesi, kadınlara mikro kredi uygulamalarının artırılması ve “siyasetin dilinin” cinsiyet ayrımcılığından arındırılması gibi önlemleri sıralandı. Her şeyden önce de eğitim sisteminin çağdaştırılmasının ülkenin 21. Yüzyılda varlığını koruyabilmesi için zorunlu olduğuna dikkat çekildi.

Bakım emeği

“İstihdam ve Kadın Emeği” konulu oturumda ikinci konuşmacı Prof. Dr. Gülay Toksöz “Bakım Emeği ve Planlama” başlıklı sunumunda, önce konuyla ilgili kalkınma, bakım, bakım emeği, cinsiyet temelli iş bölümü ve patriarka kavramlarını açıkladı. “Bakım”ın toplumsal açıdan “görünmez” olmasının iktisadi açıdan değersiz olarak nitelendirilmesinden kaynaklandığını; yakınlarının bakımından sorumlu kadınların “iki efendi”ye hizmet ettikleri ve çift iş yükü altında olduklarına işaret etti. Bunun nedeninin de devletin sosyal harcamaları düşük tutmasından kaynaklandığını belirtti. Bakım işinin ev dışına çıkmasının ancak piyasada işgücü açığının kadınlarla karşılanması, nüfusun yaşlanması ve kadınların eşitlik mücadelesi sonucu bir bakım açığının ortaya çıkması ile gerçekleşebileceğini açıkladı. “Bakım hakkı” kavramını açıklayarak “bakım sigortası”nın bu konuda önemli bir uygulama olarak benimsenebileceğini belirtti. Prof.Dr. Gülay Toksöz konuşmasını bitirirken bakımın bir hak olarak tanınması ve kadınların üzerinden alınması gerektiğini; bakımevleri, kreş ve yuvalarla ilgili olarak zamana bağlı somut hedeflerin saptanması; merkezi yönetimde ve yerel yönetimlerde plan ve bütçelerde bu konuya yer verilmesi ve bakım sigortasının geliştirilmesini somut çözüm önerileri olarak sıraladı.

Kadın istihdamı

“İstihdam ve Kadın Emeği” konulu oturumda son olarak Doç. Dr. Seyhan Erdoğan konuşmasına, Kadın İstihdamı Yasa Tasarısı'nın kadına bakış açısını açıklayarak başladı. Bu tasarının neo-liberalizm ile patriarkanın bir uzlaşısını yansıttığını, kadının asli görevi olarak “bakım”ı tanımlayarak esnek çalışma, güvencesiz çalışma için zemin oluşturduğunu söyledi. Türkiye'deki kadın istihdamının OECD ülkelerindeki en düşük düzeyiyle bir sorun olduğuna dikkat çekti. Türkiye'de kadınların işgücüne katılımının yeni değil eski bir sorun olduğunu, ihracata dönük sanayileşme politikalarıyla gelişmiş ülkelerde gözlemlenen U dönüşüyle artan kadın istihdamının Türkiye'de gözlemlenmediğini; bu durumun istihdam yaratmayan büyüme modellerinden kaynaklandığını vurguladı. Bu soruya yanıtında konuyu etkileyen dış dinamikler arasında Birleşmiş Milletler Sözleşmesi, AB adaylığı, AB Müzakere süreçlerinde kadınların” eşitliği”nin birinci plana alınması; demokratik toplum örgütlerinin direnişi;

(*) 14 – 23 Şubat 2014 Aydınlik Gazetelerinden toplulaştırılmıştır. Serdar Ş

büyüme eksenli kadın emeğini tartışma dinamiği, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)'nun güvenceli işlerde kadın istihdamı ve “uygun iş” yaklaşımlarıyla ilişkilendirdi. İşverenlerin de rekabet unsurları olarak işgücü maliyetlerinin düşürülmesi, sigorta primlerinin azaltılması, esnek çalışma biçimlerini desteklemek üzere kadın istihdamını artırılmasına olumlu yaklaştıklarını belirtti. Bu bağlamda, yasa tasarısının sorunlara bir çözüm getirmekten uzak olduğunu ve özellikle kadın istihdamı konusunda makro politikaların geliştirilmesi; nüfus ve aile planlaması; eğitim, bakım, çalışma koşulları ve patriarkal yaklaşımın ortadan kaldırılmasına yönelik planlara ihtiyaç olduğunu vurgulayarak sözlerini bitirdi.

Prof. Dr. Esin ERGİN

YIRMİBİRİNCİ YÜZYIL İÇİN PLANLAMA / Eğitim ve Bilimin Geleceği. 16 Şubat 2014

21. yüzyıl İçin Planlama Kurultay'larının 23 Ocak 2014 tarihindeki Orhan Bursalı'nın yönettiği öğleden sonraki oturumunda, İnsan ve Planlama başlığı altındaki “Eğitim ve Bilimin Tablosu, Geleceği” kısmında ilk konuşmacı olarak Prof. Dr. Çağlar Güven “Bilim ve Eğitim” konusunu irdeledi.

Güven, konuşmasının ana başlıklarını metodoloji, pratik ve kompleksite olarak belirtti. Bilgiye ulaşmanın insanlık pratiğinin esas amacı ve hedefi olduğunu; dünyayı bilebilmek için bilgiye ulaşmanın önemini; bilginin çoğalmasının “ilerleme”; bilginin çoğalmasının engellenmesinin ise, “gericilik” olduğunu vurguladı. Sistem düşüncesinin sosyal bilimler ve yönetim bilimleri açısından önemine işaret etti. Yönetim bilimlerinde en tehlikeli yaklaşımın, kullanılacak araçların uzmanlara bırakılması görüşünün olduğunu belirtti. Neoliberal yaklaşımda, piyasaları karar alıcı olarak ele alındığı; çalışanların emirlere uymakla yükümlü olduğu, hayati kararların ise, üst kurullarda uzmanlarca alındığı; bilginin kamusalının ortadan kaldırılarak mala dönüştürüldüğü; üniversitelerin piyasa talebine tabi kılındığını belirtti. Bu durumun ilerlemeyi durdurarak gerileme ve modern bir cahiliye dönemini başlattığını vurguladı.

Eğitimi dönüştürmek

Çağlar, “Bu durumda ne yapılabilir?” sorusunun cevabının “Önce buldozer işini görecektir” şeklinde ifade etti. Sonra yapılacakları ise, ilerlemenin referans olarak alınması, özgürlük; planlama ve projeciliğe dönüş; üniversiteyi yeniden kurmak; kompleksite ile başedecek yeni kurumlar kurmak ve en son olarak eğitimi dönüştürmek olarak sıraladı.

Son olarak da eğitimin dönüştürülmesinde kullanılacak yaklaşım ve yol göstericileri dünyanın kompleks sistemlerden oluştuğu; dünyaya anlam yüklemenin sosyal mutabakat ile olabileceği; öğrenmenin ancak açık ve özgür diyalogla sağlanabileceği ve uygulamadan kaynaklanacağı; düzeni sorgulamanın esas olduğu şeklinde sıraladı.

Oturumun ikinci konuşmacısı Prof.Dr. Metin Durgut'un konuşmasının başlığı “Bilim Eğitimi” idi. Durgut konuşmasına 20. yüzyılda kuantum, bilgi işlem ve biyomoleküller devrimlerinin yaşandığını; madde, yaşam ve zekâ yapılarının anlaşıldığını; 21. yüzyılın ise, bir karmaşıklık çağı olacağını belirtti. Yeni bilginin iktidar anlamına geldiğini ve 21. yüzyılın karmaşık sistemlerin araştırılmasında kullanılacak güçlü bir araç olacağını belirtti. Cehaletin insanlık değerlerini ve sosyal kimliklerin inkârını kolaylaştırması ve kolayca egemen olması nedeniyle, bilim ve eğitimle ilgili hedeflerin yeniden düşünülmesinin önemini vurguladı.

Bilim eğitiminin sonucunda öğrencilerin benzeşmesi mi, farklılaşmasının mı amaçlandığı kararının verilmesinin gerektiğini belirtti. Durgut konuşmasının sonunda bilim eğitiminin temel sorunlarına değinerek, bilim eğitiminin değer yargılarından ve yaşamdan soyutlanmadan yapılması gerektiğini vurguladı.

Özerk üniversite

Oturumda üçüncü konuşmacı olarak yer alan İlter Ertuğrul, planlamanın tercihinin özgür ve özerk bir üniversiteye gereksinimini dile getirdi. Özerk üniversite için üniversite hocalarının kimseye muhtaç olmayacak bir gelir sahibi olmalarının düşünülmesinin gerektiğini belirtti. Bu bağlamda vakıf üniversitelerinin kamuya devredilebileceği ve maaşların eşitlenebileceğini belirtti.

Son konuşmacı Prof.Dr. Rıfat Okçabol, Türkiye'deki mevcut eğitim sisteminin geldiği noktayı cinler, perilere inanan öğrenciler, başarılı öğrencilerin umreye götürülmesi, sınavlardaki din ağırlıklı sorular örnekleriyle açıkladı. Öğrencilerin sistem değişikliği ile İmam Hatip Okullarına mahkûm edildiğini sayılar ve örneklerle gösterdi. Bu noktada yapılması gerekenin yasaların değiştirilerek 12 yıllık zorunlu ve eşdeğer eğitime geçişin sağlanması olduğuna işaret etti.

Prof. Dr. Esin ERGİN

YIRMİBİRİNCİ YÜZYIL İÇİN PLANLAMA / Kaynaklar ve Sanayi. 20 Şubat 2014

. Yüzyıl İçin Planlama Kurultay'larının üçüncüsünün 24 Ocak 2014 tarihindeki ikinci günü, "Kaynaklar" başlıklı oturumun başkanı Mehmet Torun, 24 Ocak tarihinin planlamanın ortadan kalktığı tarih olduğunu belirterek oturumu başlattı. İlk konuşmacı olarak Mahir Gürbüz "Arazi Kullanım Planlaması" konulu sunumuna temel kavramları tanımlayarak başladı. Toprağın canlı ve doğal bir kaynak olduğu ve değerinin ölçülemez olduğunu; arazinin ise, toprağın toplumsallaşmış ve ekonomikleşmiş formu olarak nitelendirildiğini söyledi. Toprağın artırılmayan, yitirilen, bozulan ve kıt bir kaynak olması nedeniyle, toprak kullanımının planlamasının gerekliliğini vurguladı.

Kamusal varlıklar

"Kaynaklar" başlığı altındaki ikinci konuşmacı Doç. Dr. Yücel Çağlar'ın sunumunun başlığı "Doğal Varlık ve Süreçlerin Yönetiminde Planlama" idi. "Doğa" denilince insanların bilinçli eylemlerinin dışında kalan varlıklar, süreçler, ilişkiler, biçimler, etkileşimler ve görünümünün kastedildiğini belirtti. Dolayısıyla tüm doğal varlık, ortam ve süreçlerin kamusal olduğunu ve insanın da doğanın bir parçası olduğunu belirtti. Türkiye'deki doğal varlık ve süreçlerin yönetimi ile ilişkilendirilmesi gereken arazi temelli planların dikkate alınması gerekli koruma kriterlerini sıraladı. Planlanacak olan varlıklar, alanlar ve süreçlerin özellikle yararlanma, korunma ve koruma amaçlı olarak ve birbirinden soyutlanmadan planlanmasının gerekliliğini vurguladı.

Oturumun "Sanayi" başlığı altındaki ilk konuşmacısı Aykut Göker'in sunumu "Geleceği Öngörebilmek... Bilimde, Teknolojide, Sanayide" başlığını taşıyordu. Göker sunumuna "gelecek öngörümüze erişebilmek için yapacağımız planlamanın Türkiye'nin eklenmiş olduğu dünya sisteminin içinde en azından konum değiştirmesinin olası olduğu kabûlüne dayanacağı"ni söyleyerek başladı. Gelişmiş ve sonradan sanayileşen toplumların geleceğin inşasında kullandıkları iki stratejik aracın bilim ve teknoloji olduğunu, tüm toplumların bu iki aracı kendi hayallerini gerçekleştirecek şekilde geliştirdiklerini belirtti.

İmalat sanayii

“Sanayi” başlığı altındaki ikinci konuşmacı, Dr. Serdar Şahinkaya, “Sanayisizleşme: 1998-2012 İmalat Sanayiinin Gerileme Dönemi” başlıklı sunumuna dünya ekonomik güç merkezlerinin doğuya doğru kaydığını belirterek başladı. İmalat sanayiinde dünya ligindeki ülkeler, Türkiye’de katma değerdeki gelişmeler, imalat sanayii yatırımlarının kamu-özel ayırımı ve değişimi, alt sektörler göre dağılımı, mekânsal dağılımını açıklayan kapsamlı tablolar sundu.

Neoliberal yobazlığın biçimlendirdiği modelin, büyük çapta insan ve kaynak kaybı vererek çöktüğünü belirtti. Son söz olarak, “Türkiye’yi kalkındıracak bir detoks programının hayata geçirilebilmesi için, eğitim alanını her düzeyde yeniden inşa etmek vaz geçilmez bir önceliktir”, dedi.

“Sanayi” başlığı altındaki üçüncü konuşmacı Dr. Oktay Küçükkiremitçi’nin konusu “2023 Türkiye’sinin Üretim Yapısı Ne Olabilir?” di. Küçükkiremitçi, Türkiye’nin 2023 resmi sayısal hedeflerini sorgulayarak, 2002 Türkiye’si ile 2011 Güney Kore’si arasında yüksek teknoloji, yüksek katma değerli sektörler ve bölüşüm, üretimde dışa bağımlılık açısından karşılaştırmalar yaptı.

Yaptığı hesaplamalarla, Türkiye’nin 2023 hedeflerini çoktan aşmış olan Kore’nin parametrelerine varılabilesinin “ortak bir akıl unsuru olan planlama” kavramına başvurmadan gerçekleşmesinin mümkün olmayacağını vurguladı. Türkiye’nin 2023 hedeflerinin yüksek katma değerli ve orta yüksek/yüksek teknoloji sektörlerine yönelmek yerine “yurtiçi katma değer zinciri” kavramına odaklanmasının daha akılcı olacağını belirtti. “Sanayi” başlığının son konuşmacısı Dr. Halit Suiçmez’in konuşması, “Türkiye Ekonomisinde (1987-2007) İşgücü Verimliliği ve Yatırımlar İlişkisi” ni irdeleyen araştırmasının bulguları ile ilgili idi. 1987-2007 yılları arasında emek verimliliğinin değişiminde büyük oranda belirleyici olarak sermaye yoğunluğunun hesaplandığını gösterdi. Bu yıllarda üretim, yatırım ve verimlilik artışlarının beklenen istihdam artışı yaratamamasının bir sorun olduğunu belirtti. Bu veriler ışığında 10. Kalkınma Planı’nın yetersiz hedeflerini eleştirerek “verimlilik” odaklı bir büyüme modelinin uygulanmasını sağlayacak verimlilik politikasının dinamik, makro sıçramalı, sürdürülebilir ve adil bölüşümü gerçekleştirecek özelliklerinin olmasının gerekliliğine işaret etti.

Prof. Dr. Esin ERGİN

YIRMİBİRİNCİ YÜZYIL İÇİN PLANLAMA: Bilgi ve Model . 23 Şubat - 2014

21. Yüzyıl İçin Planlama Kurultay’larının üçüncüsünün 24 Ocak 2014 tarihindeki ikinci günü, Bilgi oturumunun başkanı Hikmet Uluğbay, 20. yüzyıldaki Türkiye’yi yakından ilgilendiren siyasi ve ekonomik gelişmelerin bir özetini yaparak oturumu başlattı. İlk konuşmacı Prof. Dr. Cengiz Yalçın, bilim adamının bilim stoku ile yeni bilgi arasında ilişki kuran kişi olduğunu belirterek söze başladı. Üniversitelerin başlıca görevinin bilgi üretmek olduğunu ve günümüzde bilginin sermayeden daha önemli bir parametre olduğunu vurguladı. Bilgi üzerine inşa edilmeyen planlamanın başarılı olmayacağını belirtti.

Bilgi oturumunun ikinci konuşmacısı Özlem Yüzak, insanların bilen, öğrenen, düşünen, geliştiren ve planlayıp kuran varlıklar olduğunu belirtti. Bilgi toplumu olmanın bir “zihniyet” işi olduğunu vurgulayarak, Türkiye’deki üniversitelerde temel bilimler fakültelerinin ve Feza Gürsey Araştırma Merkezi’nin kapatılması, bir bakanın “biz ara eleman ülkesiyiz” tanımlaması gibi örneklerin yansıttığı zihniyete dikkat çekti. Yazılıma odaklanmanın

Türkiye’yi atağa geçirebilecek ana konu olduğunu fakat birçok nedenle “zihinsel eşğin” aşılamadığını ve Türkiye’nin bir “kaçırılan fırsatlar” ülkesi olduğunu söyledi. Türkiye’nin üretme teknolojisi ve kapasitesi olduğu halde ithal etmekte ısrarlı olduğu ürünler için vagonlar, uzun menzilli füzeler, füze yakıtı örneklerini sıraladı. 21. yüzyılın Türkiye için çok zor geçeceğini, kazananının kendi geleceğini planlayanlar olacağını söyledi.

Ülkesel planlama

Model oturumunu Doç. Dr. Yavuz Ege yönetti. İlk konuşmacı Prof.Dr. Oktar Türel “Ülkesel Planlama: Eski Bir Öykü İçin Kapanış Sözcükleri” başlıklı sunumunda, planlama konusunu kamu yönetim bilimi yazını, Türkiye’nin planlama deneyimi, Kalkınma Bakanlığı ve gelecek için planlama opsiyonları çerçevesinde ele aldı. Planlama örgütünün Kalkınma Bakanlığının kurulmasıyla ortadan kalktığını ve temel sorunsal olarak bütünsel planlamanın da terkedildiğini belirtti. Türel, “kapitalist dünya ekonomisinin yeniden yapılanma sürecinde, kendisine yeni bir rol ve konum tanımlayabilen ülkeler için” bir iktisadi planlama repertuarının içeriğini tanımladı. Planlamanın temelinde makro ve sektörel kaynak tahsisi ile ticaret ve sermaye hareketlerinin strateji planlaması; mikro düzeyde, teknoloji-enformasyon-koordinasyon dışsallıklarından yararlanacak sanayi politikalarının yer alması gerektiğini belirtti. Önemli olan “navigasyon”dur dedi.

Kurultay’ın son sunumunu Dr. Gündüz Fındıkçioğlu yaptı. Fındıkçioğlu’nun “Quo Vadimus? 2014-2017” başlıklı sunumu, dünya ekonomisinde geline nokta ABD ekonomisi bağlamında açıkladıktan sonra Türkiye’deki ekonomik koşulları ve gelişimi zayıf yönlere işaret ederek ve olası başka senaryoları ortaya koyarak açıkladı. Bu analizler sonucunda Türkiye’de planlamanın tasarımının nasıl olması gerektiğine dair önerilerini sıraladı. Planın, birden fazla faktör ve birden çok sanayiye dayanan, verimli kamu yatırımlarını ve sosyal planlamayı da içeren bir büyüme modeline dayanması gerektiğini belirtti.

Yol haritası

Prof.Dr. Bilsay Kuruç kapanış konuşmasında, iki gün boyunca ortaya çıkan ana fikirleri, Türkiye’nin 21. yüzyıla erişebilmesi için bilim ve insan odaklı planlama yaklaşımı, tedrici giriş veya yıkılıp yeniden inşa yöntemlerinden birinin seçimi, plan süreçlerinin yönetimi ile dünyadaki gelişmelerin izlenmesinin önemi olarak özetledi.

Çok kısa özetin özetini verdiğimiz üçüncü 21. Yüzyıl için Planlama Kurultayı’nı, bildirilerin yoğunluğunun en yüksek olduğu ve gidilmesi gereken yerin ve yol haritasının genelden özele doğru netleşmeye başladığı bir toplantı olarak tanımlayabiliriz.

Kurultaydaki sunumlara <http://yonetimbilimi.politics.ankara.edu.tr/> adresinden erişilebilir.